УДК 373.011.3

Світлана РОМАНЮК,
завідувач відділу управління та організації освіти ВІППО

Ключові напрямки трансформації освіти в Україні

Трансформація освіти в Україні спрямована на створення гнучкої, цифрової та конкурентоспроможної системи, що відповідає європейським стандартам. Процес охоплює зміну змісту навчання, підходів до викладання та модернізацію інфраструктури.

Ключові слова: *менеджмент, автономія, профільна старша школа, цифрова трансформація, автоматизація управлінських процесів, безпечне середовище.*

Svitlana Romaniuk. Key Directions of Educational Transformation in Ukraine.

The transformation of education in Ukraine is aimed at creating a flexible, digital, and competitive system that meets European standards. This process encompasses changes in curriculum content, teaching approaches, and the modernization of infrastructure.

Keywords: *management, autonomy, specialized upper secondary school, digital transformation, automation of management processes, safe environment.*

Освіта на сучасному етапі характеризується цифровізацією, персоналізацією навчання, впровадженням штучного інтелекту та гейміфікації. Основна мета – формування компетентностей, необхідних для життя в постіндустріальному суспільстві, а також створення безпечного, інклюзивного та творчого середовища. Активно розвиваються дистанційні та змішані форми навчання, що забезпечують доступ до знань, адаптуючись до викликів часу.

Трансформація освіти в Україні спрямована на створення безпечного, цифрового та конкурентоспроможного середовища. Основні напрямки включають реалізацію НУШ, цифровізацію (Дія.Освіта), безпекові заходи (укриття), подолання освітніх втрат, модернізацію професійно-технічної та вищої освіти, а також розвиток людського капіталу через підвищення кваліфікації педагогів.

Ключові напрямки, визначені Міністерством освіти і науки України:

1. Реформа середньої освіти (НУШ та профільна школа)

Профільна старша школа. З 2027 року запроваджується 12-річне навчання. Учні 10–12 класів зможуть самостійно обирати профіль та курси для поглибленого вивчення.

Компетентнісний підхід. Замість механічного запам'ятовування фактів пріоритетом є розвиток критичного мислення та м'яких навичок.

2. Цифрова трансформація

Єдине цифрове середовище. Впровадження платформи «Мрія» для інтерактивного навчання та цифровізація управління закладами освіти.

Цифрова грамотність. Навчання вчителів та учнів використання штучного інтелекту та IT-інструментів через проєкти на зразок Дія.Освіта.

3. Модернізація професійної та вищої освіти

Дуальна освіта. Поєднання навчання в закладах освіти із практикою на виробництві для підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Трансформація мережі. Створення потужних регіональних університетів та оновлення матеріально-технічної бази коледжів.

4. Зміст і безпека (умови війни)

Освітній простір. Облаштування сучасних укриттів та створення безпечних умов для очного навчання.

Зміна ролі вчителя. Перехід педагога від ролі транслятора інформації до ролі ментора та фасилітатора.

Трансформація освіти в Україні на період до 2027 року фокусується на переході від «школи знань» до «школи компетентностей» та цифрової модернізації всіх ланок навчання.

Цифровізація – це не просто модний тренд, а реальний спосіб зробити освітній процес більш удосконаленим, ефективним і доступним. Завдяки сучасним технологіям учні можуть отримувати знання швидше, вчителі – працювати зручніше, адміністрація – оптимізувати управлінську діяльність. Але, як і будь-який процес у школі, цей напрям повинен регламентуватись певним розпорядчим документом.

Політика цифровізації закладу освіти має бути спрямована на підвищення якості навчання, оптимізацію адміністративної роботи та покращення комунікації між усіма учасниками освітнього процесу за допомогою цифрових інструментів. Цей документ може

переглядатись та оновлюватись відповідно до технологічного прогресу, змін у законодавстві та нових викликів у сфері освіти. Виконання положень цього документа є обов'язковим для всіх учасників освітнього процесу, а її ефективність має регулярно оцінюватися та коригуватися для досягнення максимальної користі від упровадження цифрових технологій.

Цілі цифровізації закладу освіти

Створення цифрового освітнього середовища. Це передбачає впровадження сучасних технологій та онлайн-ресурсів, які сприяють ефективному навчанню, зручному доступу до навчальних матеріалів та покращенню комунікації між учасниками освітнього процесу.

Забезпечення рівного доступу до освітніх ресурсів. Цифровізація дозволяє розширити можливості навчання для всіх учнів, незалежно від їхнього місця проживання чи особливих освітніх потреб.

Автоматизація управлінських процесів. Це завдання спрямовано на оптимізацію роботи адміністрації закладу освіти, зокрема, у сфері створення централізованої бази даних, документообігу, ведення обліку успішності учнів та обміну інформацією.

Підвищення цифрової грамотності педагогів, учнів та адміністрації. Це завдання спрямовано на підвищення рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу та опанування педагогами нових цифрових технологій.

Гарантування кібербезпеки та захисту персональних даних. Це завдання передбачає забезпечення захисту інформаційних систем, контроль за доступом до конфіденційної інформації, а також навчання учасників освітнього процесу основ інформаційної безпеки у цифровому просторі.

Покращення взаємодії між учасниками освітнього процесу. Досягнення цієї цілі допоможе налагодити ефективну комунікацію між учителями, учнями, адміністрацією та батьками.

Напрями цифровізації

Відповідно до визначених цілей слід визначити напрями роботи закладу освіти та розробити заходи. Наприклад:

Освітній процес. Цей напрям має бути спрямованим на урізноманітнення навчального процесу, підвищення ефективності навчання, зацікавленості учнів та розвитку їхніх критичних і творчих навичок. Він може бути реалізований за допомогою використання онлайн-платформ, інтерактивних технологій, електронних підручників, цифрових лабораторій, мультимедійного контенту. Також варто включити заходи щодо безперервності освітнього процесу під час дистанційного та змішаного навчання. Системи відеоконференцій, електронні щоденники, засоби онлайн-зв'язку допоможуть організувати зручний освітній простір для всіх учасників навчального процесу в будь-яких умовах. Окрім цього, необхідно розвивати персоналізоване навчання, використовуючи адаптивні освітні технології, які враховують індивідуальні потреби учнів.

Управління закладом освіти. Цей напрям має бути орієнтованим на спрощення документообігу, вдосконалення контролю за освітнім процесом та оперативне отримання необхідних даних. Він може включати ведення та зберігання документації в електронному вигляді, автоматизацію руху здобувачів освіти та облік їхньої успішності, складання і коригування розкладу занять. Також слід передбачити використання електронних сервісів для взаємодії між адміністрацією, педагогами, учнями та батьками. Інтеграція інформаційних систем для моніторингу якості освіти, звітності та прийняття управлінських рішень сприятиме підвищенню ефективності управління закладом освіти.

Підвищення кваліфікації. Цей напрям має включати регулярне навчання та професійний розвиток педагогів у сфері цифрових технологій. Майстер-класи, тренінги, онлайн-курси та вебінари допоможуть покращити ефективність викладання, підвищити цифрову компетентність педагогів та сприятимуть підтримці учнів у розвитку їхніх цифрових навичок. Також варто створити внутрішню мережу обміну досвідом між педагогами, впроваджувати наставництво та підтримувати участь у міжнародних освітніх програмах, які стосуються цифрових технологій. Це сприятиме постійному вдосконаленню методик викладання та ефективному використанню сучасних цифрових ресурсів.

Кібербезпека. Запровадження політики конфіденційності, використання сучасних антивірусних програм та навчання всіх учасників освітнього процесу правил кібербезпеки допоможе мінімізувати ризики онлайн-загроз. Тож варто розробити та впровадити політику конфіденційності, створювати резервні копії даних, використовувати сучасні антивірусні програми і системи захисту інформації, а також проводити регулярні навчальні заходи для підвищення обізнаності учнів, педагогів, адміністрації щодо основ кібербезпеки. Важливим аспектом є контроль доступу до конфіденційної інформації, використання надійних паролів, двофакторної автентифікації та регулярне оновлення програмного забезпечення.

Інклюзивність та доступність. Цей напрям має забезпечити рівні можливості для всіх учасників освітнього процесу, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами. Він може включати впровадження адаптивних цифрових інструментів, програмного забезпечення для альтернативного зв'язку, аудіокниг, субтитрованих відеоуроків та інших технологічних рішень, що сприяють створенню інклюзивного середовища. Також важливо забезпечити технічну підтримку та доступність цифрових ресурсів незалежно від соціального статусу або місця проживання учнів, що допоможе усунути цифровий розрив і сприятиме рівному доступу до якісної освіти.

Взаємодія з батьками та громадськістю. Цифрові технології можуть покращити комунікацію між закладом освіти, батьками та громадою. Використання електронних щоденників, чатів, мобільних додатків для зворотного зв'язку сприятиме більшій поінформованості батьків щодо навчального процесу їхніх дітей. Також варто впроваджувати відкриті онлайн-ресурси, де батьки та громадськість можуть ознайомлюватися з досягненнями учнів, планами розвитку закладу та брати активну участь у житті школи через онлайн-голосування, форуми й консультації.

Комплексний підхід до цифровізації закладу освіти передбачає не лише впровадження сучасних технологій, а й систематичний розвиток цифрових навичок усіх учасників освітнього процесу, безпеку цифрового середовища, забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів та ефективне управління закладом освіти. Така стратегія дозволить створити сучасний, динамічний та інноваційний навчальний простір, який відповідає вимогам цифрової епохи.

Використані джерела

1. Закон України «Про освіту». 2017. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
3. Концепція «Нова українська школа». 2016. URL: http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch 2016/konczepcziya.html
4. Державна служба якості освіти України. Абетка директора / Державна служба якості освіти України. 2021. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf

Інклюзивна освіта

УДК 376.1

Анжела МИКОЛАЙЧУК,
кандидат педагогічних наук,
методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти,
доцент кафедри педагогіки та психології ВІППО;
Тетяна МУЗИЧКО,
методист відділу практичної психології та соціальної роботи ВІППО

Діагностика і корекція розвитку дітей з інтелектуальними труднощами: сучасні підходи та стратегії

Розглянуто особливості психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними труднощами, виділено причини порушень, висвітлено основні підходи до діагностики, напрями та методичні засади корекційно-розвиткової роботи; акцентовано увагу на важливості коректної термінології, раннього виявлення особливостей розвитку, важливості індивідуалізації освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання.

Ключові слова: *інтелектуальні труднощі, діагностика, корекційно-розвиткова робота, інклюзивне навчання, діти, когнітивний розвиток, освітній процес.*

Anzhela Mykolaichuk, Tetiana Muzychko. Assessment and Intervention in the Development of Children with Intellectual Difficulties: Contemporary Approaches and Strategies.

The article examines the psychophysical development of children with intellectual difficulties, identifies the causes of developmental impairments, and outlines the main approaches to assessment, as well as the directions and methodological foundations of corrective and developmental intervention. Particular attention is given to the importance of appropriate terminology, early identification of developmental characteristics, and the individualization of the educational process within inclusive education settings.

Keywords: *intellectual difficulties, assessment, corrective and developmental intervention, inclusive education, children, cognitive development, educational process.*

Постановка питання. Трансформація системи спеціальної освіти в Україні та перехід до інклюзивної моделі навчання вимагають переосмислення підходів до супроводу дітей з інтелектуальними труднощами. Розуміння специфіки їхнього психофізичного розвитку є основою для створення ефективного розвивального